

dei er forsiktige med å generalisere dei funna som har blitt gjort.

Til slutt: Det er påfallande, men kan hende tilfeldig, at 1700-talet er den perioden som er dårlegast representert i antologien. Denne boka bør derfor vere ein god inspirasjon for tidleg moderne historikarar i resten av Norden generelt, og ikkje minst 1700-talshistorikarar spesielt, der denne vendinga kanskje ikkje er like godt i gang.

Eyvind Urkedal York

Marthe Hommerstad, *Christian Magnus Falsen. Stridsmannen* (Oslo: Cappelen Damm, 2015). 335 pp.

Christian Magnus Falsen inntar en sentral posisjon i norsk historie rundt 1814, og han har ofte blitt omtalt som "Grunnlovens far". Derfor kan det virke underlig at det tidligere kun finnes en egentlig biografi over mannen, Einar Østvedts omfattende studie fra 1945.

Hommerstad har skrevet en engasjert historie om en politisk aktør og tiden han virket i. Falsen står fram som veiviser gjennom norsk historie, fra det dansk-norske eneveldets slutfase til inn i de første par tiårene av den skjøre norske statens selvstendighet. Det gjør Hommerstad på en svært elegant og innsiktsfull måte. Hun fører et særdeles godt språk, og plasserer Falsens virke inn i en historisk kontekst som gir leseren innsikt. Hommerstad har evnet å fange inn den betydelige forskningen som Grunnlovsjubileet har utløst og fortolker Falsens rolle inn i en faglig oppdatert kontekst. Det er biografens største styrke.

Som tittelen antyder, er det en aktør i strid som her males fram, både politisk og privat. Selv om hans innsats på Eidsvoll gav ham en slags stråleglans, var innsatsen også der preget av konflikter. Han fikk fiender, og ettermålet ble preget av det. Falsens heroisme falmet

raskt etter 1814, og hans nasjonale "svik", i kombinasjon med en ærekjær og lite konflikt-sky holdning, bidrog nok til at han ble noe av en outsider i den unge norske nasjonen. Privat viser også hans kopibøker en mann som var innblandet i en rekke konflikter, og typisk nok for mange embetsmenn var privatøkonomien stadig grunnlag for bekymringer og konfrontasjoner.

Kildene gir ikke grunnlag for et fullstendig portrett av Falsen, flere spørsmål forblir derfor i mørket. Blant disse er hva som påvirket Falsen. På side 31 skriver Hommerstad at farens liv, tanker, skriverier og omgangskrets preget Christian Magnus Falsen resten av livet, men noen sider senere skriver hun at forholdet mellom far og sønn er egnet til spekulasjon og undring og at kildene ikke gir grunnlag for å si noe om i hvilken grad eller hvordan Enevolds tanker kan ha påvirket sønnen.

Som biograf har Hommerstad en vanskelig utfordring når kildene om aktørene er tause. Mye av det politiske spillet på Eidsvoll, forhandlinger og diskusjoner i Riksforsamlingens randsone - det politiske arbeidet, er ukjent, og det samme gjelder tiden etter. Hommerstad antyder at Falsen ikke var en del av kongens nærmeste krets etter Eidsvoll og viser blant annet til statsrådsmøtet på Ladegårdsøen den 7. juli der fire av presidentene på Eidsvoll var til stede, men ikke Falsen; "Enten var veien for lang, eller tilliten for lav", skriver hun uten å konkludere.

Hommerstad har først og fremst skrevet en politisk biografi. I etterordet blir det poengtert at dette ikke er en juridisk, statsfilosofisk eller idéhistorisk avhandling. Håkon Harketets idéhistoriske analyse av Falsen i jødespørsmålet har likevel vist at alternative tilnæringer til den tradisjonelle historiske analysen av ulike aktørers politiske gjøren og laden kan kaste viktig lys over politiske standpunkt. Sammen med Iwan M. D'Aprile har Harket også vist potensialet som en slik tilnærming har for å forstå Falsens ideologiske grunnlag for sin

statsteoretiske tenkning. Som dommer slår Hommerstad kort fast at han benyttet en mer moderne rettsforståelse gjennom større bruk av tolkning og argumentasjon enn tradisjonell bokstavtro lovtolkning, og hun poengterer også hans engasjement for borgernes rettsikkerhet. En nærmere analyse av Falsen betydning som jurist hadde derfor også vært interessant.

Hvorfor hun har valgt vekk en analyse av Falsens intellektuelle røtter, blir ikke forklart. Men det er forståelig. Det ville vært svært omfattende og tidkrevende. Det ville også vært svært plasskrevende, og muligens også gitt en framstillingsform som ville utfordret leserne i langt større grad enn hva forlaget ville ha satt pris på.

Bokens vaskeseddel forklarer at nye perspektiver på en statsmann i strid blir formidlet. Hva disse nye perspektivene er, blir ikke eksplisitt uttalt i boken, heller ikke i bokens historiografisk anlagte epilog. Innledningsvis forklarer Hommerstad at Falsens arbeid som stortingsrepresentant peker framover i langt større grad enn hva både samtid og ettertid har sett. Her kunne Hommerstad vært tydeligere i hva som skiller hennes perspektiver fra dem Østvedt framhevet i 1945.

Begge viser til at grunnlovsforslagene på 1820-tallet både pekte tilbake på grunnlovsutkastet Falsen hadde med til Eidsvoll, og framover til innføringen av parlamentarismen på 1880-tallet. Begge argumenterer for at skuffelse over politiske realiteter etter 1814, først og fremst bøndernes "vrangte klassepolitikk" (Østvedt) og "bøndernes politiske evner" (Hommerstad), og "opposisjonens evige partikjekl" (Østvedt) og "en 'uansvarlig' opposisjon" (Hommerstad), var viktige årsaker til Falsens senere grunnlovsutkast. Begge viser også til Karl Johans trusler om å forkaste den norske grunnloven, og tolker hans konservative "nyorientering" som bidrag til å redde Grunnloven.

Det var for Grunnloven Falsen var i strid, og det siste delkapitlet har også som overskrift

"Grunnlovens forsvarer", og fungerer som en konklusjon. Biografien synliggjør Falsens rolle som Grunnlovens kompromissløse stridsmann på en god og velskrevet måte.

Frode Ulvund

Rolv Nøtvik Jakobsen, *Gunnerus og nordisk vitenskaps historie* (Oslo: Scandinavian Academic Press 2015). 339 pp.

Mens man studerer det flotte omslaget rundt Rolf Nøtvik Jakobsens bok, undrer man seg over hva den egentlig handler om. Er det først og fremst om personen Johann Ernst Gunnerus, eller er det først og fremst om vitenskap på 1700-tallet? Gjennom boka trer ambisjonen tydelig fram: dette handler om Johann Ernst Gunnerus sitt vitenskapelige virke, ikke om hans person.

Å skrive vitenskapshistorie er dermed en sentral del av ambisjonen i boka. Med utgangspunkt i et imponerende grundig og detaljert kjennskap til Gunnerus' omfangsrike forfatterskap, inkludert tusenvis av sider på latin, stiller forfatteren viktige og interessante spørsmål om hvorfor og hvordan Gunnerus drev vitenskap. Hva var det viktig å forske på? Hvem var forskningsresultatene ment for? Hvilke metodiske prinsipper var det riktigst å bruke, og hvordan ble disse knyttet opp til forestillingen om sannhet? I bunnen ligger Nøtvik Jakobsens nysgjerrighet på forholdet mellom tro og vitenskap hos Gunnerus: Hvordan balanserte Gunnerus mellom sin religiøse overbevisning og pliktene forbundet med rollen som biskop på den ene siden, og sin vitenskapelige nysgjerrighet og forskertrang og rollen som stifter og leder av Vitenskapsselskapet på den andre?

Gjennom et like imponerende kjennskap til 1700-tallets lærde litteratur klarer forfatteren å sette Gunnerus og hans vitenskap i en interessant historisk kontekst som gir svar til